aan de slag

Zwolle

Ruimte en Economie

Telefoon (038) 498 3266

Plan van Aanpak Toegankelijk Zwolle

"Niet praten, maar doen"

Opdrachtgever	W. Dogger
Opdrachtnemer	J. van Doorne
Versie	2
Datum	25 september 2018

Datum 25 september 2018
Titel Plan van Aanpak Toegankelijk Zwolle

Inhoud

1	**Inleiding**	**3**
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Acties voor fracties	4
1.4	Leeswijzer	4
2	**VN verdrag**	**5**
2.1	Zelfstandigheid en zeggenschap	5
2.2	Toegankelijkheid	6
2.3	Gelijkheid	6
3	**Inclusie**	**7**
3.1	Wat verstaan wij onder inclusie?	**Error! Bookmark not defined.**
3.2	Werkwijze	7
4	**Aanpak en Prioritering**	**8**
4.1	Fysiek	8
4.2	Sociaal	9
4.3	Informatie en Communicatie	9
4.4	Prioritering	10
4.5	Doorkijk naar 2020	10

1 Inleiding

Medio december 2006 hebben de Verenigde Naties het 'Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap' aangenomen. Artikel 1 van dit verdrag schrijft voor dat personen met een handicap in een ‘inclusieve samenleving’ niet worden belet volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.

Het college van B&W heeft het VN verdrag op 9 april 2013 namens de gemeente Zwolle ondertekend. ‘Inclusief beleid’ gaat over non-discriminatie, participatie, gelijke kansen, toegankelijkheid en persoonlijke autonomie. Om de omslag naar een inclusieve samenleving te bevorderen, stelt het rijk voor dat gemeenten met ‘lokale agenda’s voor inclusie’ gaan werken.

Naar aanleiding van het VN verdrag heeft Zwolle in 2016 allereerst een Visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte opgesteld. Na vaststelling van deze Visie door de raad is de visie vertaald in een handboek met ontwerprichtlijnen ter bevordering van de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Dit handboek is in mei 2017 gepubliceerd via https://toegankelijkestad.zwolle.nl/

1.1 Aanleiding

In de Perspectiefnota 2018 – 2021 is beschreven hoe de gemeente Zwolle wil bouwen aan de toekomst van de stad en regio, met als motto ‘Werken aan het Zwolle van morgen’.

Op 3 juli 2017 heeft de toenmalige gemeenteraad van de gemeente Zwolle bij het behandelen van de Perspectiefnota 2018 een motie aangenomen, waarin zij het college het volgende verzoekt:

- In een jaarlijks actieplan de uit te voeren activiteiten weer te geven en uit te werken.
- Middels het actieplan de Zwolse bevolking te informeren over de concrete ingrepen die worden gedaan om te komen tot een nog toegankelijker Zwolle.

1.2 Doel

In Zwolle kiezen we er voor om toegankelijkheid zo pragmatisch mogelijk aan te pakken, maar niet zonder daarbij de grote lijnen uit het oog te verliezen. Om te komen tot een afgewogen jaarlijks actieplan is daarom gestart met het opstellen met een overkoepelend Plan van Aanpak. De grote lijnen uit dit Plan van Aanpak worden in een jaarlijks actieplan vertaald in concrete acties. Het actieplan vertaalt het grote verhaal van het VN verdrag in concrete behapbare acties. Daarbij wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaande ontwikkelingen. Lopende en/of reguliere werkzaamheden zijn niet in dit het actieplan opgenomen.

Het VN-verdrag zegt bewust *"Nothing about us, without us"*. De Zwolse belangenorganisatie Toegankelijk Zwolle heeft een belangrijke rol in de uitvoering van het VN-verdrag. Zij schrijft en denkt mee aan de acties en heeft ook een belangrijke rol in de uitvoering ervan en is dan ook actief betrokken bij de totstandkoming van dit Plan van Aanpak en het actieplan

1.3 Acties voor fracties

Rondom de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 heeft Toegankelijk Zwolle een lijst met 9 concrete acties gemaakt om de lokale politiek te inspireren op het gebied van toegankelijkheid. Deze 9 acties voor een Toegankelijk Zwolle zijn als uitgangspunt genomen bij het opstellen van het Actieplan. Voor de volledigheid is het document ´Acties voor Fracties´ als bijlage bij dit plan van Aanpak gevoegd. Tevens zijn hieronder de 9 punten kort weergegeven:

1) Zet in op bewustwording
2) Realiseer een stimuleringsfonds
3) Geef het goede voorbeeld
4) Verbeter de informatie over toegankelijkheid
5) Gebruik de kennis van ervaringsdeskundigen
6) Verbeter de informatie over voorzieningen en regelingen voor mensen met een beperking
7) Maak ruimte voor experiment
8) Integreer toegankelijkheid in het beleid
9) Reserveer geld voor toegankelijkheid.

1.4 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk geeft hoofdstuk 2 een beschrijving van het VN-verdrag weer. In hoofdstuk 3 staan we stil bij de aanpak en prioritering. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 de aanpak en de prioritering geschetst en wordt een doorkijk naar 2020 gegeven. Het Actieplan met daarin de activiteiten voor 2018 is opgenomen in bijlage 1 bij dit Plan van Aanpak. Naast dit Actieplan zijn tevens het juryrapport voor Zwolle van de 'Verkiezing meest toegankelijke gemeente 2018', het rapport 'Verdiepingsonderzoek Zwolle, Verkiezing Meest toegankelijke gemeente 2018' en het document 'Acties voor Fracties' als bijlage bijgevoegd.

2 VN verdrag

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap is de basis voor dit plan van aanpak. Nederland heeft dit verdrag in juli 2016 geratificeerd. Het verdrag moet zorgen voor een betere positie van mensen met een handicap in de samenleving. Want mensen zijn allemaal verschillend maar wel gelijkwaardig, en iedereen moet gewoon onbeperkt mee kunnen doen.

Het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een handicap gaat onder andere over gelijkheid, doeltreffendheid en redelijkheid, toegankelijkheid en zelfstandigheid. De drie belangrijkste onderwerpen zijn:

- Zelfstandigheid en zeggenschap;
- Toegankelijkheid en
- Gelijkheid.

Uitgangspunten VN-Verdrag inzake personen met een handicap:

2.1 Zelfstandigheid en zeggenschap

Volledige zelfstandigheid voor mensen, ook voor mensen met een handicap, vormt de basis van het Verdrag. Niet de mate van ondersteuning die iemand nodig heeft, bepaalt hoe zelfstandig iemand is. Maar iemand is zelfstandig op het moment dat een persoon zelf vorm en inhoud kan geven aan zijn leven en daarbij de ondersteuning krijgt die nodig is.

De hoofdambitie van het VN-verdrag is dat mensen met een handicap meer naar eigen wens en vermogen kunnen meedoen aan de samenleving, net als ieder ander. Mensen met een handicap willen zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven houden.

De mate van ondersteuning die iemand nodig heeft, bepaalt niet hoe zelfstandig iemand kan zijn.

2.2 Toegankelijkheid

Om naar vermogen mee te kunnen doen is het van belang dat de samenleving toegankelijk is. Hierbij gaat het om bereikbaarheid, bruikbaarheid en begrijpelijkheid.

Bereikbaarheid:

- De omgeving en het vervoer dient zo ingericht te zijn dat iedereen zo zelfstandig mogelijk overal kan komen.

Bruikbaarheid:

- Gebouwen, diensten en voorzieningen moeten door iedereen zo zelfstandig mogelijk gebruikt kunnen worden.

Begrijpelijkheid:

- Informatie moet voor iedereen beschikbaar en begrijpelijk zijn.

Alle mensen moeten volledig en op voet van gelijkheid mee kunnen doen aan alle aspecten van het leven. Ook de mensen met een handicap. Een land moet er voor zorgen dat er toegang is tot de omgeving, tot vervoer, informatie, de werkplek en toegang tot openbare faciliteiten en diensten. Knelpunten zijn bijvoorbeeld:

- ontoegankelijke voorzieningen, zoals stations, kantoren, winkels en horeca,
- betaalautomaten,
- maar ook websites op internet.

Het Verdrag verplicht ons voortaan na te denken over vragen als:

- Is de informatie die ik aanbied wel toegankelijk voor mensen met een verstandelijke handicap?
- Kunnen mensen met een rolstoel zelf bij ons gebouw naar binnen en er weer uit?
- Heb ik er rekening mee gehouden dat mensen met een hulphond kunnen komen?
- Hebben wij onze verkiezingsinformatie zo ingericht, dat ook mensen met een verstandelijke handicap er gebruik van kunnen maken?

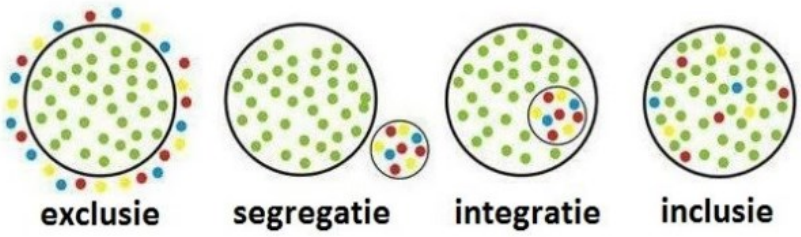
2.3 Gelijkheid

Alle mensen hebben recht op gelijkheid. Soms zijn er aanpassingen nodig om voor mensen hetzelfde te kunnen bereiken. Het is belangrijk te kijken naar wat iemand nodig heeft. Het kan dan zijn dat je mensen ongelijk moet behandelen, om gelijkheid te bereiken in bijvoorbeeld levenskwaliteit, maatschappelijke deelname of onderwijs. Als je vooraf rekening houdt met een grote diversiteit van mensen, hoef je achteraf geen aanpassingen voor een specifieke groep te maken en sluit je niemand buiten.

Achteraf blijkt vaak dat aanpassingen voor veel meer mensen prettig zijn.

3 Inclusie

Inclusie is een begrip dat op diverse manieren geïnterpreteerd kan worden. Letterlijk betekent het: *"Insluiting, het tegenovergestelde van exclusie"* (Bron: Van Dale).Dit wordt mooi verbeeld in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1: Verschil tussen exclusie, segregatie, integratie en inclusie

Als het gaat om participatie wordt inclusie vaak omschreven als: "De insluiting in de samenleving van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten"

In Zwolle streven we er naar om iedereen zo optimaal deel te kunnen laten nemen en niemand uit te sluiten. Daarbij gaat het wel om maatwerk. Inclusie mag daarom nooit een doel op zich zijn, de mens zelf staat centraal.

Onder inclusie verstaan wij dan ook het volgende:

Iedereen kan naar eigen keuze meedoen.

3.1 Werkwijze

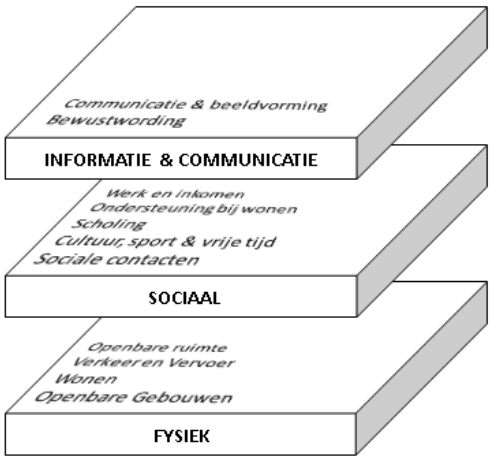
Bij het opstellen van het bijgevoegde Plan van Aanpak is niet alleen naar het Fysieke Domein gekeken. Mede gelet op de aanbeveling uit het juryrapport van de verkiezing 'Meest toegankelijke gemeente 2018' en de Acties voor Fracties is ook actief gekeken naar acties binnen de pijlers Sociaal en Informatie & Communicatie.

4 Aanpak en Prioritering

Binnen de aanpak van toegankelijkheid onderscheiden we drie pijlers:

- Fysiek
- Sociaal
- Informatie en Communicatie

In afbeelding 2 zijn de drie pijlers weergegeven met daarbinnen hun concrete aandachtsgebieden.

Afbeelding 2: Pijlers waarbinnen toegankelijkheid een rol speelt

4.1 Fysiek

De fysieke pijler is de eerste drempel die gelijkwaardige deelname aan de samenleving in de weg staat of juist kan bewerkstelligen. Deze pijler vormt dan ook de basis, ofwel het fundament voor mensen met een handicap om gelijkwaardig te kunnen participeren. Je dient immers een locatie te kunnen bereiken om er vervolgens onderwijs te kunnen volgen en om ergens te kunnen werken is het noodzakelijk dat je een gebouw in kan en voorzieningen als het toilet bijvoorbeeld kunt gebruiken.

In het fysieke domein dient toegankelijkheid gerealiseerd te worden van:

- Openbare ruimte
- Gebouwen
- Woningen
- Openbaar Vervoer

De aanpassingen binnen de fysieke ruimte zijn van directe invloed op de sociale pijler. Dit betekent dat aanpassingen binnen de fysieke pijler op het gebied van toegankelijkheid gunstige effecten hebben voor de sociale pijler, ook financieel.

Een voorbeeld hiervan zijn de aanpassingen van de bushaltes en de laagdrempelige bussen. Door deze aanpassingen zijn minder reizigers aangewezen op het (duurdere) WMO-vervoer. Deze aanpassing in de fysieke pijler betekent niet alleen dat mensen met een handicap beter deel kunnen nemen aan de maatschappij, maar tevens een besparing binnen de sociale pijler.

4.2 Sociaal

Onder de sociale pijler verstaan we zaken als werk en inkomen, ondersteuning bij wonen, scholing, cultuur, sport & vrije tijd en sociale contacten. Het belangrijkste onderdeel van deze pijler is het bieden van ondersteuning, hulp of subsidies zodat mensen met een handicap naar eigen wens en vermogen mee kunnen doen aan de samenleving. Desgewenst kunnen ze zodoende langer op een reguliere sportvereniging, werkgever of bijvoorbeeld school blijven.

Het doel van deze sociale pijler is om mensen met een handicap door middel van (beperkte) hulp langer thuis kunnen laten wonen, begeleiden naar (betaald) werk of bijvoorbeeld hulp bieden bij het op orde brengen of houden van hun financiële situatie. Enerzijds zorgen we hiermee dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen, werken of deelnemen aan de maatschappij. Anderzijds voorkomen we hiermee dat deze groep mensen aanspraak moet maken op specialistische of specifieke (vaak individuele) en dus duurdere voorzieningen.

Thema's die landelijk genoemd worden zijn:

- Werk
- Onderwijs
- Participatie
- Zorg en ondersteuning

4.3 Informatie en Communicatie

De laatste pijler betreft Informatie en Communicatie. Niet alleen de openbare ruimte, maar ook de informatie en communicatie-uitingen moeten voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent dat websites, brieven en andere informatie en communicatie-uitingen zodanig moeten zijn opgesteld dat ze voor iedereen technische bereikbaar, begrijpelijk en leesbaar zijn.

Voorbeelden hiervan zijn websites met voorleessoftware, gebruik van teksten op een bepaald niveau waardoor deze voor de meerderheid van de Nederlandse bevolking te begrijpen zijn en het gebruik van kleuren met een groot contrast.

4.4 Prioritering

Binnen deze drie pijlers is de eerste winst te behalen bij acties binnen het Fysieke Domein, omdat het Fysieke Domein de eerste drempel tot deelname aan de maatschappij vormt. Wanneer mensen met een handicap langer zelfstandig kunnen blijven wonen, verplaatsen en toegang hebben tot openbare gebouwen zijn de eerste randvoorwaarden voor een inclusieve samenleving aanwezig. Hier ligt dan ook onze focus voor de te ondernemen acties. Daar komt bij dat, zoals eerder onder hoofdstuk 4.1 al gesteld is, een aanpassing binnen de fysieke pijler ook een direct invloed heeft op het realiseren van inclusie binnen de sociale pijler.

Dit betekent uiteraard niet dat we acties binnen het sociale Domein of op het gebied van Informatie en Communicatie uitsluiten. Wanneer binnen een van deze pijlers concrete acties mogelijk zijn om te komen tot een inclusieve(re) samenleving, dan pakken we deze met beide handen aan.

In bijlage 1 vindt u een overzicht van de lopende en geplande acties voor 2018, gebaseerd op een van de drie pijlers. Voor een aantal van deze acties geldt dat ze ook in 2019 (en verder) doorlopen. Denk hierbij aan een meldpunt of het schouwen van de openbare ruimte. Voor andere acties geldt dat de concrete uitwerking mogelijk niet in 2018 kan plaatsvinden. Hierbij kan gedacht worden aan de aanpassing van de openbare ruimte op basis van een nog uit te voeren scan.

4.5 Doorkijk naar 2020

In navolging van dit Plan van Aanpak en Actieplan gaan we komend jaar werken aan een Actieplan voor 2020. Om de implementatie van het VN-verdrag goed door te voeren dient er geïnvesteerd te worden in toegankelijkheid. Hier is de komende jaren structureel geld voor nodig. Bij het opstellen van het Actieplan 2020 wordt bekeken hoe hier invulling aan gegeven kan worden, zodat bij het opstellen van de begroting van 2020 hier een afweging in gemaakt kan worden.